

ISSN: 1399-1620

Kaaslunde-Gamborg Lokalhistoriske Arkiv

2001

ARKIVETS ADRESSE:

Assensvej 179

UDSTILLING:

Assensvej 179

ÅBNINGSTID:

Hver tirsdag kl. 19.00-21.30
eller efter aftale.

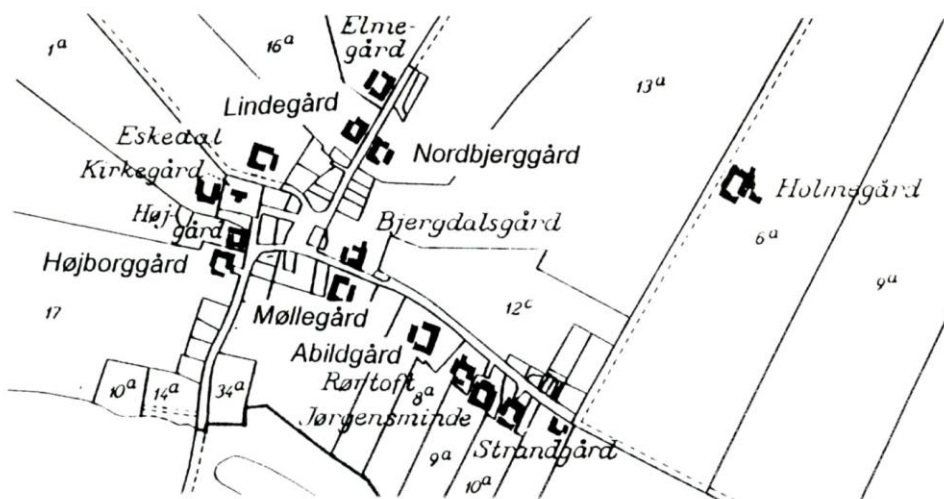
Da Gamborg brændte for 40 år siden. Hvem husker 40 år tilbage? Mange gør - andre ikke.

Ved Ove Birkekær Poulsen

Hvad skete der i Gamborg dengang i 1961. Hvorfor skete det, og hvilke konsekvenser fik det, og sidst men ikke mindst hvordan handlede alle de implicerede under og efter en sådan prøvelse. Alt det vil vi se nærmere på her.

En sommerdag, den 10. juli 1961 med kraftig vind fra vest, kørte gårdejer Anker Clausen til "Højgård" af gårde i sin "Ford Taunus" for at gøre indkøb i Kauslunde Stationsby. Det var midt på eftermiddagen, og vinden var i tiltagende. Hjemme på gården gik medhjælperen i gang med at male korn med traktoren som drivkraft. Under starten af traktoren i laden glemte han at påmontere gnistfangeren på udstødningsrøret. Traktoren stod under stråtag i laden. Det skulle få katastrofale følger.

Efter landboreformerne og udskiftning af jordene i slutningen af 1700-tallet, lå gårdene landet over stadig med få meters afstande. De fleste ejendomme med stråtage. Sådan var det også i Gamborg.

Kort over Gamborg 1967 - Gårdene ligger tæt i byen

I mands minde havde man vidst, at gårdene lå som en tikkende brandkatastrofe, men gårdene lå jo, hvor de lå, og det var svært at ændre. Enkelte overvejede at udskifte strået med faste tage, men undlod at gøre noget.

Bjergdalsgård før branden - set fra Østerbyvej

De fleste var slægtsgårde, og var gået i arv gennem generationer. Det lille samfund lå der som et levende landsbymuseum, og mange søndagsture fra nær og fjern var gået til Gamborg for at beundre det smukke og det bevarede. Ingen ønskede derfor i virkeligheden at ændre noget - man holdt af det som det var.

Medhjælperen havde nu været i gang med arbejdet en halv times tid, og kom i tanke om, at gårdejeren havde bedt ham huske gnistfangeren. Hurtigt lukkede han ladeporten, hvor traktoren arbejdede videre, og gik efter gnistfangeren. På grund af den kraftige blæst susede vinden ind under porten, og førte gnisterne fra traktoren mod træloftet. Ilden fik hurtigt fat, og katastrofen havde taget sin begyndelse.

Der gik telefonisk besked til Anker Clausen i Kauslunde, og gårdejeren hastede hjem og kørte bilen ind i vognporten, hvor den senere udbrændte. Hvor ubetænksomt! - Det viser hvordan man ofte handler i pressede øjeblikke.

Anker Clausens udbrændte bil

Gårdejereren og medhjælperen så, at det var håbløst at slukke og begyndte sammen at redde gårdens grise. Ilden havde nu så godt fat, at alle fire længer var omspændt af flammer.

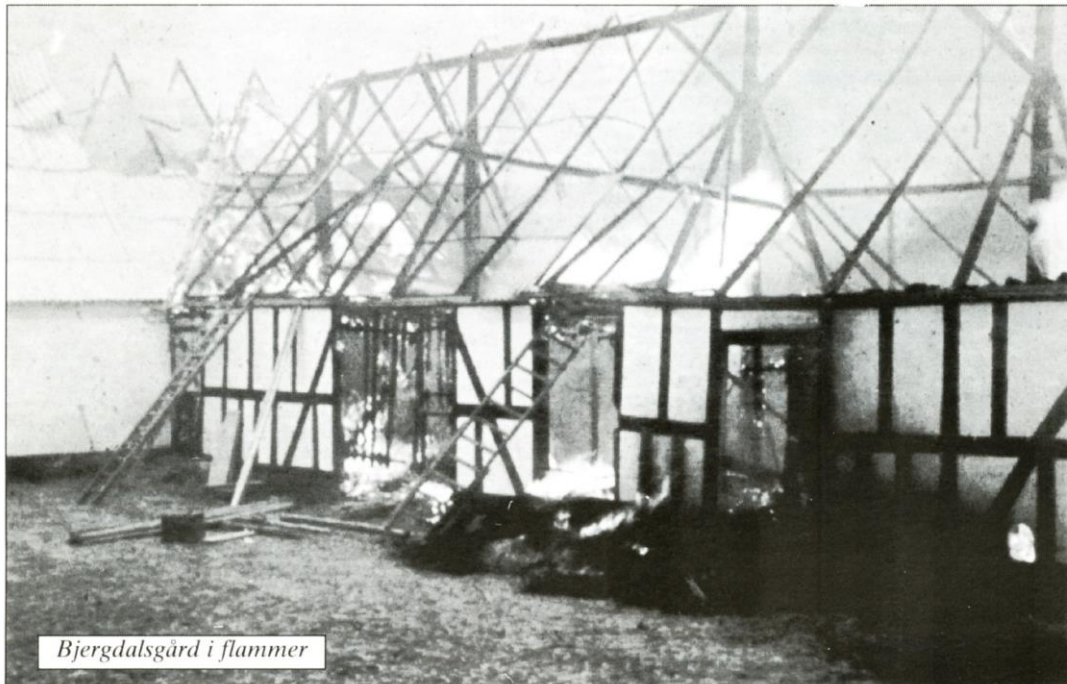

På grund af blæst og tæt beliggenhed sprang ilden over til "Højborggård", få meter derfra. Gårdejer K.A.Bentholm var netop i gang med malkningen, da ilden tog fat. Omgående gik han i gang med at få dyrene ud af staldene, og samtidig forsøgte hans kone at redde indboet fra stuehuset, og nåede at få bilen ud af gården.

Fra de to gårde førte vinden brændende flager ind over byen mod øst. Husene i den umiddelbare nærhed var med faste tage af tegl og skifer og undgik antændelse.

Værre gik det for "Møllegården" hos gårdejer Knud Petersen. Gården lå nogle hundrede meter fra de brændende ejendomme, og ilden fik hurtigt fat i stråtaget. Alt disponibelt mandskab blev i hast sammenkaldt og man gik i gang med at slukke. Ved fælles hjælp lykkedes det at redde stuehuset, medens længerne udbrændte.

Herfra sprang ilden over til "Bjergdalsgård". Gårdens ejer Kommunekasserer Peter Larsen, netop hjemkaldt fra sølvbryllup og iklædt kjole og hvidt, overtog hurtigt ledelsen af redningsarbejdet. Han fik kommunens arkiver og penge bragt til præstegården, som lå i ly for vinden.

Fire slægtsgårde stod i brand, og et tykt røgtæppe bredte sig mod Assens langs med fjorden. Den kraftige røgudvikling fra stråtagene kunne ses vidt omkring, og tiltrak folk fra nær og fjern. Ved Gamborg Korsvej gik al trafik i stå på grund af kødannelse af biler, motorcykler, knallerter og cykler. Alle ville se på, og efterlod køretøjer forladte i vejsiderne, til stor gene for slukningskøretøjerne fra ialt seks byer.

Slukningsarbejdet skred i begyndelsen langsomt frem, dels på grund af trafikale vanskeligheder, dels på grund af manglende vand. Vandet måtte pumpes fra fuglereservatet ved Svinø over en strækning på en halv kilometer. Da alt endelig fungerede var ca. 50 strålerør i funktion.

Der herskede forvirring og forfærdelse overalt. Kreaturerne blev reddet. Efter malkningen var køerne drevet på græs, endnu inden ilden opstod. Derimod gik det hårdt ud over grisene, som stod på stald. Ca 100 grise omkom i flammerne, hvoraf mange, på grund af brandsår, måtte aflives rundt på veje og stier.

Omkring ved 2-tiden var ilden endelig under kontrol, og nu vendte vinden. Umiddelbar bag "Møllegården" lå yderligere fire gamle gårde med stråtage. De var alle en overgang i akut fare, men blev skånet, da vinden slog om.

"Højgården" var helt udbrændt. "Højborggård"s tre længer gik til, kun stuehuset var tilbage. Det samme var tilfældet på "Møllegården", dog var stuehuset stærkt vandskadet. På "Bjergdalsgård" overlevede stuehuset. Familierne på "Højgården" og "Møllegården" stod nu uden hjem, og blev midlertidigt indkvarteret hos pastor Skovmand i præstegården og hos en af naboerne.

Ikke siden spanske hjælpetroppers indkvartering i sognet omkring 1807 havde Gamborg været ramt af en lignende katastrofe. Da hele sognet på et tidspunkt var samlet til fest, sagde spaniolerne "tak" for gæstfriheden, ved at sætte ild til en gård, som senere bredte sig til flere gårde og ejendomme.

Der blev stille i Gamborg dagen efter prøvelsens stund. Men midt i sorgen og fortvivelsen opstod et sammenhold og en hjælpsomhed sognets beboere i mellem. I de følgende mange dage kørte ca. 30 traktorer frem og tilbage mellem brandtomterne og lossepladsen. Alle hjalp alle.

Mange tog fri fra arbejde og gik i gang med skovle og spader. Selv sognets lærere afbrød sommerferien og hjalp til.

Trods ulykkens omfang slap alle beboere, brandfolk og andet hjælpende mandskab fra at komme alvorligt til skade - kun en enkelt fik snitsår under redningsarbejdet.

I tiden efter branden fik Gamborg nye bygninger, som erstatning for det der var gået tabt. Smukke stuehuse og moderne staldbygninger blev opført - men uden stråtage.

En del af det gamle var og blev uigenkaldeligt borte. Et stykke bygningshistorie var fortid, og Gamborg vendte igen tilbage til hverdagen.

Året der gik:

Arkivets udstilling år 2000 gav et tilbageblik på de sidste års udvikling og forandring i Kauslunde og Gamborg sogne. I vores montre kunne man se hvad man eksempelvis kunne skrive hjem fra varehuset Gloria 1912 og hvad de forskellige ting kostede. Ligeledes har vi haft en udstilling med strygejern, fra de ældste, der var opvarmet med gløder til de nyere lette Flamingo-jern. Samt om mælkeflaskens ændring til papkarton. Med en check på 5000 kr. fra Amtssparekassen, Middelfart fik vi vore PC'ere opgraderet, så de kan klare mere.

Vi har måttet sande, at pladsen i kælderen efterhånden blev for trang, så vi har flyttet nogle arbejdsfunktioner op i stuen, men har stadig et godt udstillingslokale.

Årbogen "Vends" udgivet i november 2000 har 3 artikler fra vores område: "Haven ved Skrillinge Damgård" af Helle Ravn, "Gamborg før og efter branden" af Peter Dragsbo og i artiklen "Med fotograf Fangel på Nordvestfyn" fortæller Karen Margrethe Christophersen om et af fotograf Fangels billeder fra 1889 taget ved Kauslunde Korsvej.

Årbogen "Vends" kan købes i arkivet. Pris for medlemmer kr. 90,-.

Kauslunde-Gamborg kan 3. marts 2001 fejre 20 års fødselsdag.

En ny udstilling, "Livets gang" åbner 6. marts. Her vil vi med billeder og forskellige andre ting fokusere på livets mærkedage: fødsel, dåb, konfirmation, bryllupper, fødselsdage og endelig begravelse.

Åbent hus i arkivet søndag d. 11. marts kl. 13 - 17.

Generalforsamling afholdes onsdag d. 18. april i arkivet.

På gensyn i arkivet

p.a.v.

Ester Nørrelykke

Et supergodt tilbud - SLA-Fyns Filmprojekt:

Ligger du inde med private smalfilm, kan du ved at give den/dem til arkivet til gengæld få en videokopi af samme, uden det koster noget. Men skynd dig, tilbudet varer kun til 1. maj 2001.

Medarbejdere

Svend Erling Andersen, Skrillinge	6441 1679
Karen Margrethe Christophersen, Kauslunde	6440 3003
Johanne Hansen, Svenstrup	6440 3087
Carl Jørgensen (Busser), tidl. Kauslunde	6441 1698
Gunnar Madsen, Kauslunde (formand)	6440 3066
Tove Mikkelsen, Svenstrup	6441 2660
Karen Munk, Kauslunde	6440 3100
Ester Nørrelykke, Skrillinge (arkivleder)	6441 2514
Gerda Rasmussen, Gamborg	6440 3232
Lisbeth og Jørgen Rasmussen, Gamborg	6440 3033
Johanne Stensgaard, tidl. Voldby	6441 3028